

Bkv 81.

1. A Be. 335. §-ának (2) bekezdése azt a kötelezettséget írja elő a bíróság számára, hogy az ott meghatározott feltételek teljesülése mellett - az ítélet történeti tényállásában megállapított összeg mértékéig - az előterjesztett polgári jogi igényt érdemben bírálja el.

Ha az ítéleti tényállásban megállapított összeg mértékéig - tehát a törvény által megkívánt előfeltételek megvalósulása ellenére - a bíróság az előterjesztett polgári jogi igényről (keresetszerű kérelemről) nem dönt, vagy annak érvényesítését egyéb törvényes útra utasítja, megsérti a 335. § (2) bekezdésének kötelező rendelkezését.

2. A másodfokú bíróság a Be. 348. §-ának (1) bekezdése alapján hivatalból dönt a polgári jogi igényre vonatkozó ítéleti rendelkezésről, mint járulékos kérdésről. E jogkörében pótolja az elsőfokú bíróság Be. 335. § (2) bekezdésének megsértését megvalósító mulasztását és az előterjesztett polgári jogi igényt elbírálja, ha arról az elsőfokú bíróság nem rendelkezett.

Ugyanígy jár el akkor is, ha az elsőfokú bíróság a Be. 335. § (2) bekezdésében előírtak ellenére - a történeti tényállásban megállapított összeg erejéig - az előterjesztett és kétséget kizáróan tisztázott mértékű polgári jogi igény érvényesítését egyéb törvényes útra utasította.

3. Amennyiben a Be. 335. § (2) bekezdésében megkívánt feltételek teljesültek, de az előterjesztett keresetszerű kérelemösszege az ítéleti tényállásban megállapított összeg

mértékét meghaladja, a bíróság a polgári jogi igényt az ítéleti tényállás szerinti elkövetési érték, bűncselekménnyel okozott kár, stb. összegének mértékéig érdemben elbírálja, az ezt meghaladó összegre előterjesztett követelés érvényesítésének egyéb törvényes útra utasítása mellett.

A Be. 335. § (2) bekezdésének a 2009. évi LXXXIII. tv. 38. §-ával 2009. augusztus 13-tól hatályba lépett módosított rendelkezésére figyelemmel, a 2. pontban kifejtettek kapcsán a Legfelsőbb Bíróság az 1/2007. Bkv. 8/e. pontjában kifejtetteket nem tekinti irányadónak.

- o -

A kollégiumi vélemény meghozatalára törvényi változás adott okot. A 2009. évi LXXXIII. tv. 38. §-a módosította a Be. 335. §-ának (2) bekezdését. A módosító rendelkezéshez fűzött miniszteri indokolás szerint erre azért volt szükség, mert a gyakorlatban sok esetben előfordul, hogy a büntetőügyekben eljáró bíróságok azokban az esetekben is a törvény egyéb útjára utasítják a polgári jogi igény érvényesítését, amikor a kereseti kérelemben való érdemi döntés nem okozhat nehézséget, mert a bíróság a bűncselekmény elbírálása során az elkövetési értéket, az okozott kárt, stb. megállapította. A polgári jogi igény érvényesítése ilyen indokolatlan egyéb törvényes útra utasításának elkerülése érdekében a törvény egy olyan új bekezdést iktatott be, amelynek értelmében, ha a bíróság az ítéleti tényállásban megállapította a bűncselekménnyel okozott kár összegét, ennek az összegnek a mértékéig el kell bírálnia a magánfél által előterjesztett polgári jogi igényt. A szóban levő törvényhely új szövegezése erre az esetre kötelezővé teszi a polgári jogi igény érdemi elbírálását, tehát ha a bűnösséget megállapító ítéletben a történeti tényállásban a bíróság elkövetési

értéket, az okozott kár összegét megállapította, úgy ennek az összegnek (értéknek) a mértékéig előterjesztett polgári jogi igényről nem dönten, vagy annak érvényesítését egyéb törvényes útra utasítani a törvény megsértését valósítja meg.

Természetesen a 335. § (1) bekezdése a továbbiakban is valós tartalommal bír, tehát előfordulhat olyan eset, amikor valamely körülmény a polgári jogi igény elbírálását mégis kizárja, de ez a (2) bekezdésre tekintettel csak igen ritkán fordulhat elő (ilyen eset lehet pld., ha a megállapított kár, érték, stb. összeg erejéig sem lehet a polgári jogi igényről érdemben dönten, mert az eljárás adataiból az állapítható meg, hogy az okozott kár megtérítése más módon folyamatban van és annak mértéke a büntetőeljárásban nem tisztázható).

A Be. 346. §-ának (5) bekezdés b) pontja szerint a polgári jogi igény érvényesítésének egyéb törvényes útra utasítása ellen fellebbezésnek nincs helye. Ha az előterjesztett polgári jogi igényről a bíróság elmulasztott rendelkezni, akkor pedig nincs kimondott ítéleti rendelkezés, ami e tárgyban megfellebbezhető lenne. Az ítélet azonban bármely más okból fellebbezhető és a Be. 348. §-ának (1) bekezdése alapján a másodfokú bíróság - ha a törvény kivételt nem tesz - a fellebbezéssel megtámadott ítéletet az azt megelőző bírósági eljárással együtt felülbírálja. Az ítéleti tényállás megalapozottságára, a bűnösség megállapítására, a bűncselekmény minősítésére, a büntetés kiszabására, valamint az intézkedés alkalmazására vonatkozó rendelkezéseket a másodfokú bíróság arra tekintet nélkül bírálja felül, hogy ki milyen okból fellebbezett.

Hivatalból dönt az előbbiekhöz kapcsolódó járulékos kérdésekben, így a polgári jogi igényre, a bűnügyi költségre vonatkozó rendelkezésekről is.

A járulékos kérdésekben – így a polgári jogi igény tárgyában – az officialitás erejével előírt döntési kényszer azt jelenti, hogy a másodfokú bíróság orvosolja az elsőfokú bíróság tévedését, ha kell, pótolja annak törvénysértő mulasztását. A 2009. évi LXXXIII. tv. módosító rendelkezése annak a 335. § (1) bekezdésében megfogalmazott törvényi akaratnak kívánt nyomatékkaal érvényt szerezni, mely szerint a bíróságnak az ítéletben lehetőleg el kell bírálnia a magánfél által előterjesztett polgári jogi igényt. Formális (kényelmi) szempontból nem lehet élni az egyéb törvényes útra utasítás törvényi felhatalmazásával akkor, ha a polgári jogi igény érdemi elbírálásának nincs akadálya. Az elsőfokú ítéletet felülbíráló másodfokú bíróság a 348. § (1) bekezdésében biztosított jogkörében szerez érvényt a 335. § (1) bekezdésében foglaltaknak, ha az elsőfokú bíróság az előterjesztett polgári jogi igényről annak ellenére nem határozott, hogy a keresetszerű kérelem jogalapját a bűnösség megállapításával eldöntötte, és az összecszerúséget is megállapította, amikor elkövetési értéket, vagy okozott kárt rögzített a történeti tényállásban.

A Be. 348. §-ának (1) bekezdésében meghatározott felülbírálat terjedelméből és a már említett officialitásból következik az is, hogy a másodfokú bíróság akkor is érdemben kell hogy rendelkezzen a 335. § (2) bekezdésében előírtak szerint az előterjesztett polgári jogi igényről, ha az elsőfokú bíróság annak érvényesítését – a törvényi előfeltételek és tisztázottság ellenére – egyéb törvényes útra utasította. Egy ilyen – a jogalkotói akarattal kifejezetten ellenkező – ítéleti rendelkezés ugyanis a törvény sérelmével jár és annak megváltoztatása a másodfokú bíróság feladata.

A magánfél által előterjesztett polgári jogi igény összecszerúségében meghaladhatja annak a kárnak, értéknek a mértékét, amelyet bűnösséget megállapító ítéletében az elsőfokú bíróság rögzített. A megállapított és követelt összegek különbözősége sem ok az egész polgári jogi igény egyéb törvényes útra utasítására, mert az ítéletben elfogadott összeg mértékéig azt

a 335. § (2) bekezdése alapján meg kell ítélni azzal, hogy a követelés ezt meghaladó részének érvényesítését egyéb törvényes útra kell utasítani. A részbeni megítélés és részbeni egyéb törvényes útra utasítás az egész polgári jogi igény tekintetében ugyanis nem eredményez "ítélt dolgot", csupán elbírált részében.

Az 1/2007. Bkv. 8/e. pontja más jogi környezetben született. A hivatkozott jogmagyarázat a harmadfokú eljárásra vonatkozóan hívta fel a másodfokú eljárás szabályait. A Be. 335. § (2) bekezdésének előzőekben tárgyalt novelláris módosítása - a törvényi előfeltételek ellenére, tehát a polgári jogi igény érvényesítését törvénytől egyéb törvényes útra utasító rendelkezés tekintetében - adott okot más (fent kifejtett) értelmezésre, ezért a kollégiumi vélemény hivatkozott pontja továbbiakban nem irányadó. Értelemszerűen nem csorbul a másodfokú bíróság Be. 380. §-ában biztosított döntési jogköre, mely a 385. § alapján a harmadfokú eljárásra is irányadó.

Budapest, 2009. december 16.

Dr. Kónya István s.k.
kollégiumvezető

Dr. Szabó Péter s.k.
legfelsőbb bírósági bíró